

Protocol seksuele intimidatie

**OBS
DRIESSEN**

OBS Driessen
F. Wiedijk Jzn. Straat 1
1843 JS Grootchermer

info.wjdriessen@isobscholen.nl
www.driessenschool.nl
0299-671378

Protocol seksueel overschrijdend gedrag.

Inleiding.

Wij vinden het onze taak om zorg te dragen voor een veilige school. Een school waar kinderen en leerkrachten zich thuis en prettig voelen. Een school waar ouders hun kinderen met een goed gevoel naar toe laten gaan. Een school waar iedereen weet en voelt; "Daar is het veilig! Daar kan ik zijn zoals ik ben en daar word ik met respect behandeld. Het maakt niet uit welke functie ik in die school inneem, of ik nu kind ben, ouder, leerkracht, directeur, onderwijsassistent, stagiaire, conciërge, of welke functie dan ook. Daar is het duidelijk welke regels er zijn en welke stappen er worden genomen als er vragen rondom gedrag zijn."

En belangrijk uitgangspunt van onze school is dat we een leer- en ontmoetingsplek zijn voor elk kind uit het dorp en de nabije omgeving. Een goed pedagogisch klimaat bevordert de leefbaarheid voor de kinderen onderling en is een belangrijke voorwaarde om tot leren te komen. In een goed pedagogisch schoolklimaat zal het kind altijd een beroep moeten kunnen doen op de volwassenen. De volwassenen moeten het gevoel van veiligheid voor de kinderen waarborgen. Om die veiligheid te waarborgen hebben we een aantal protocollen opgesteld. Deze protocollen worden tweejaarlijks met het team geëvalueerd.

Wat is seksueel overschrijdend gedrag?

Seksueel grensoverschrijdend gedrag omvat elke vorm van seksueel gedrag of seksuele toenadering in verbale, non-verbale of fysieke zin, waarbij in seksueel contact aan één of meerdere van de volgende zes criteria niet wordt voldaan:

1. wederzijdse toestemming,
2. vrijwilligheid,
3. gelijkwaardigheid,
4. leeftijds- of ontwikkelingsadequaat,
5. contextadequaat,
6. zelfrespect.

Wat als spelletjes tussen kinderen over de grens gaan?

Voor ouders en leerkrachten is het soms moeilijk om te beoordelen of gedrag over een bepaalde grens gaat. Wees alert op spelletjes tussen kinderen met een leeftijdsverschil. In die situaties kan eerder sprake zijn van een vorm van dwang. Let op kinderen die seksuele kennis hebben en gedrag vertonen dat niet bij hun leeftijd past.

Wij maken gebruik van het vlaggensysteem om dergelijke gedragingen objectief te kunnen beoordelen.

Het vlaggensysteem:

Het vlaggensysteem is een methodiek om seksueel gedrag van kinderen en jongeren correct in te schatten en gepast te reageren.

Op basis van 6 criteria kan je seksueel gedrag van kinderen en jongeren beoordelen en indelen in 4 categorieën of vlaggen, van aanvaardbaar seksueel gedrag (groene vlag) tot zwaar seksueel grensoverschrijdend gedrag (zwarte vlag). Bij elk type gedrag (groen, geel, rood, zwart) wordt een aangepaste reactie voorgesteld.

Welke signalen kunnen wijzen op seksueel misbruik?

Seksuele spelletjes horen bij de normale ontwikkeling van kinderen. Peuters en kleuters spelen bijvoorbeeld doktertje of vader en moedertje.

Met deze spelletjes leren zij hun eigen en elkaars lichaam kennen. Kinderen spelen ook vaak na wat zij op televisie zien. Dit zijn fantasiespelen die bij een gezonde ontwikkeling horen.

Mocht het bij kinderen verder gaan dan dit normale spel (zie voor beoordeling het Vlaggensysteem) dan kunnen kinderen signalen afgeven. Enkele meest voorkomende signalen staan hieronder beschreven:

- Een hechtingsstoornis
- Slaapproblemen
- Bang zijn in het donker
- Onzindelijkheid
- Chronische buikklachten
- Specifieke angsten (piemels, bepaalde geuren, slangen, associaties met sperma)
- Angst voor mannen of een speciale man
- Apathie en zich terugtrekken in eigen fantasiewereld, soms met imaginair vriendje.
- Stemmetjes opzetten
- Zich niet willen uitkleden
- Driftbuien
- Vertraagde spraakontwikkeling
- Afwijkend looppatroon (knieën tegen elkaar, krampachtig)
- Problemen met zitten
- Rijden, wippen, schuren, met hand tussen de benen
- Excessief masturberen
- Terugkerende urineweginfecties
- Vaginale infecties/ anale afwijkingen
- Seksueel getint gedrag

Veel van deze signalen kunnen ook op iets anders wijzen. Ga ervanuit dat een signaal nog niets betekent, het gaat om meerdere signalen. Wees vooral alert en maak contact met het kind. Bied vertrouwen en heb aandacht voor wat er aan de hand kan zijn.

Kinderen praten niet makkelijk over hun misbruik. Ze schamen zich en hebben vaak het idee dat zij medeplichtig en ook schuldig zijn. Vaak is de pleger een bekende. Uit loyaliteit praten zij er dan niet over. Soms wordt het kind het zwijgen opgelegd doordat er gedreigd of gechanteerd wordt met geweld.

Soms is het kind bang dat hij/zij niet geloofd wordt. Ook weten slachtoffers vaak niet waar zij terecht kunnen.

Bij ernstig grensoverschrijdend gedrag is het allereerst belangrijk dat je als leerkracht de schoolleiding informeert. Met elkaar kunnen jullie kijken of er verdere stappen gezet moeten worden.

Daarnaast is het belangrijk om de betrokken ouders in te lichten. Door het informeren van de ouders wil je niet alarmeren, maar wel betrekken. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor het welzijn van hun kinderen.

Wanneer kinderen seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen op school of hier slachtoffer van zijn, moet de school met ouders in gesprek over de zorgen om het kind en hen, wanneer nodig, motiveren tot hulpverlening.

Wat als er vermoedens zijn dat het kind thuis misbruikt wordt?

Stap 1: Schrijf de signalen op.

Als je ziet dat een kind verandert, bijvoorbeeld meer teruggetrokken is of juist agressiever, dan kunnen dat signalen zijn dat een kind problemen heeft. Vertrouw als leerkracht op je intuïtie en “niet pluis gevoel” en probeer helder te krijgen waar dat gevoel vandaan komt. Waar zijn de vermoedens op gebaseerd.

Noteer altijd wat je ziet en houdt feiten en veronderstellingen uit elkaar.

Maak een overzicht van je observaties:

- Welke signalen zie je bij het kind (gedragmatig, lichamelijk, emotioneel)? Wat is het verschil met voorheen?
- Zie je patronen in signalen: (sinds) wanneer, hoe vaak, periodiek toenemend of afnemend)?
- Zijn er bijzonderheden over het gezin/ broertjes en zusjes/ leerprestaties?
- Wat is door het kind zelf naar voren gebracht?
- Zijn er omstandigheden die wijzen op seksueel misbruik?

Stap 2: Overleg over je vermoedens

De tweede stap is dat je overlegt, allereerst met collega's. Delen zij je zorgen? Wat is de geschiedenis van het kind/het gezin binnen de school, zijn er eerdere vermoedens, signalen? Zijn er andere kinderen van het gezin bekend met overeenkomstige signalen? Zijn er andere verklaringen mogelijk voor de signalen?

Overleg ook met mensen die informatie kunnen geven over seksueel misbruik, zoals een deskundige collega, de interne vertrouwenspersoon, iemand van het zorg- en adviesteam of de jeugdarts van de GGD. Ook kan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) worden geraadpleegd. Het doel is zoveel mogelijk duidelijkheid te krijgen over de situatie. Bepaal met elkaar een strategie, verdeel de taken en wijs iemand aan die de verdere stappen gaat coördineren.

Stap 3: Praat met ouders

De derde stap is dat je gaat praten met de ouders. Zij moeten in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken worden bij jullie zorgen om het kind. Zij zijn immers primair verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het kind in een veilige omgeving.

In het gesprek met de ouders gaat het erom dat je als leerkracht allereerst de signalen, dat wil zeggen de feiten en waarnemingen, bespreekt en de ouders uitnodigt daarop te reageren. Pas na deze reactie kan je mogelijke interpretaties en vermoedens bespreken.

Soms is het niet verstandig om met ouders te praten, namelijk als de veiligheid van de leerling in het geding komt. Vermoed je seksueel misbruik door één van de ouders? Praat niet rechtstreeks met een vermoedelijke pleger, maar meld in dat geval direct bij "veilig thuis"

Ga niet zelf praten met een kind. Gesprekken met kinderen over je vermoedens van seksueel misbruik dienen bij voorkeur door een persoon met expertise op dit gebied gevoerd te worden bijvoorbeeld door iemand van het AMK of van Bureau Zedenpolitie

Stap 4: Weeg de aard, ernst en risico op seksueel misbruik

Je hebt nu voldoende informatie om te beoordelen wat er precies aan de hand is en hoe ernstig de situatie is. Vermoed je seksueel misbruik, bespreek dan de verzamelde informatie met personen met expertise op het gebied van seksueel misbruik van kinderen. Let wel: alleen het AMK of de politie kan seksueel misbruik vaststellen.

Stap 5: Beslis hulp organiseren of een melding doen?

Na de beoordeling van de uitkomsten zal er een beslissing genomen moeten worden. Er zijn drie mogelijkheden:

1. Het vermoeden klopt niet. Er is een andere reden voor het gesignaleerde gedrag. Ouders kunnen, indien nodig, verwezen worden naar hulpverlening of opvoedingsondersteuning.
2. Het is nog steeds niet duidelijk of de problemen met seksueel misbruik te maken hebben. Overleg met "veilig thuis" over je twijfel.
3. Er is een gegronnd vermoeden van seksueel misbruik. Bespreek met de ouders dat je vanuit je verantwoordelijkheid als professional een melding gaat doen bij het AMK. Hierbij kan ook gebruik gemaakt worden van het schoolmaatschappelijk werk, Jeugdgezondheidszorg (GGD) en Bureau Jeugdzorg. Ook bij de Zedenpolitie kan advies gevraagd worden of aangifte gedaan worden.

Wat moet ik doen als een kind door een medewerker wordt misbruikt?

Meld het aan de directeur

Iedere leerkracht is verplicht om een vermoeden van seksueel misbruik van een kind of jongere door een medewerker te melden aan de directeur van de school. Deze meldplicht geldt ook voor stagiairs, uitzendkrachten, vrijwilligers en schoonmaakpersoneel.

Meld het aan de vertrouwensinspecteur

De school is wettelijk verplicht om een vermoeden van seksueel misbruik te melden bij de vertrouwensinspecteur, ook als niet meteen duidelijk is of er sprake is van een strafbaar feit. Deze verplichting geldt voor klachten over leerkrachten, directies en anderen die aan de school contractueel verbonden zijn. De vertrouwensinspecteur kan de school ondersteunen en adviseren. De vertrouwensinspecteur heeft geheimhoudingsplicht bij klachten over seksueel misbruik. De vertrouwensinspecteur maakt met de school afspraken over de verdere stappen die moeten worden gezet.

Informeer de ouders

De ouders van het slachtoffer zullen direct geïnformeerd moeten worden door de directie. In dit gesprek dient het volgende aan de orde te komen:

- informatie over de concrete maatregelen die getroffen zijn;
- de persoon binnen school waarbij ouders terecht kunnen met vragen;
- ruimte voor emoties;
- het dringende advies het kind niet extra te belasten, dat wil zeggen het kind te laten vertellen wat het uit zichzelf vertelt maar niet uit te vragen;
- ouders wijzen op mogelijke hulpverlening en/of ondersteuning;
- wat te communiceren met de klas, afhankelijk van de leeftijd;
- het voorkomen van stigmatisering.

Doe aangifte

Is er een redelijk vermoeden van een zedendelict? Dan is het bevoegd gezag van de school (directeur of bestuur) verplicht om aangifte te doen. Ouders worden hiervan vooraf op de hoogte gesteld. Let op: ook als er bedenkingen zijn van betrokken ouders en leerlingen is de school verplicht om aangifte te doen. De wet stelt in dit geval het algemeen belang boven dat van individuele betrokkenen. Het gaat er namelijk niet alleen om dat het seksueel misbruik stopt en herhaling wordt voorkomen, maar ook dat een schoolbestuur geen eigen

rechter gaat spelen of het probleem 'binnenskamers' probeert op te lossen.

Volg het protocol

Volg het protocol van de school over de meldplicht seksueel misbruik. In dit protocol staat welke procedure de school het beste kan volgen. Bij twijfel kan advies worden ingewonnen bij Veilig thuis, de Inspectie, eigen vertrouwenspersonen en bij Bureau Zedenpolitie.

Wat kunnen we als school doen bij misbruik door een leerling?

Bij een ernstig grensoverschrijdend incident zijn er een paar stappen die je als school kunt zetten:

- Bied excuses aan de ouders aan
- Excuseer je als school voor de onveilige situatie op school.
- Regel professionele hulp voor de betrokken ouders

De praktijk maakt duidelijk dat een school de afhandeling van complexe incidenten niet altijd alleen aan kan. Emotionele begeleiding van de betrokken ouders blijkt in de praktijk geen overbodige luxe. De ouders zitten vol emoties, hun kind is gekwetst, hun vertrouwen in de school is beschaamd. Ook kan een seksueel misbruik verleden van een ouder een heftige emotionele reactie tot gevolg hebben. Werk samen met expertorganisaties zoals de Vertrouwensinspectie, de GGD, de Schoolbegeleidingsdienst en Jeugdzorg.

- Voer gesprekken met beide partijen ouders

Probeer samen tot oplossingen te komen. Maak van beide partijen ouders 'bezorgde ouders' en zoek naar een gezamenlijk belang. De school vertegenwoordigt de belangen van de totale school. Dat kan betekenen dat de school beslissingen neemt die één van beide partijen niet zint, bijvoorbeeld ten aanzien van het dilemma: gaat een kind van school of niet? Belangrijk is de ouders altijd te informeren over de gemaakte keuze en deze te beargumenteren.

- Neem extra veiligheidsmaatregelen op school

Denk aan praktische maatregelen om de veiligheid in de klas en op school te vergroten. Als het kind dat de grens overschreed op school blijft, kun je afspraken maken over:

- halen en brengen op school;
- toezicht op het kind (in de klas, op het schoolplein);
- het plaatsen van de betreffende kinderen in een andere groep, eventueel tijdelijk.

- Speel open kaart

Het is goed om open kaart te spelen en te blijven communiceren met alle betrokkenen. Informeer het personeel en geef informatie over de concrete maatregelen die zijn getroffen en de afspraken die zijn gemaakt. Vertel ook over het verdere verloop van het onderzoek. Let goed op of alles volgens de gemaakte afspraken verloopt. Wees alert op signalen, want mogelijk zijn er meer slachtoffers.

Verdere aandachtspunten voor de school

- Zorg dat de vertrouwenspersonen deskundig zijn op het gebied van seksueel misbruik.
- Maak van seksueel grensoverschrijdend gedrag in het zorgteam een vanzelfsprekend aandachtspunt.
- Zorg dat de medewerkers worden getraind en gecoacht op het gebied van seksueel misbruik.
- Geef leerlingen voorlichting over seksualiteit.
- Werk samen met anderen

Het voorkomen en stoppen van grensoverschrijdend gedrag kun je als school niet alleen. Zorg voor een goede samenwerking met de leerplichtambtenaar: waarom komt een kind niet op school? Dat geldt ook voor de ketenpartners in de zorg/ hulpverlening: het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (Veilig thuis), Bureau Jeugdzorg, de GGD, het Steunpunt Huiselijk

Geweld, politie en organisaties voor wijk- en jongerenwerk.

- Overleg met bureau Zedenpolitie hoe je onrust bij ouders kunt voorkomen. Bij een vermoeden van seksueel misbruik door een medewerker start bureau Zedenpolitie een strafrechtelijk (voor)onderzoek.
- Actuele en praktische zaken over seksuele intimidatie en andere ongewenst omgangsvormen in het onderwijs staan op www.ppsi.nl
- Probeer als school zo snel mogelijk in te grijpen. Seksueel geweld is een traumatische ervaring waarbij kinderen zo snel mogelijk hulp moeten krijgen om een evt. PTTS te voorkomen.
- Stel als school niet zelf een onderzoek in. School heeft geen opsporingsbevoegdheid. Bij zedenzaken is het van belang dat wederzijdse beïnvloeding van getuigen, zoals ouders en slachtoffers, wordt voorkomen. Een dader zou zichzelf kunnen indekken bij de politie als hij door school ondervraagd wordt.
- Voorkom beïnvloeding van de getuigen. Dus ondervraag het kind niet zelf en laat ouders het kind zo min mogelijk bevragen.
- School kan een medewerker (tijdelijk) op non-actief stellen. Dit kan ongeacht de aangeklaagde schuldig is of niet.
- Als school heb je de plicht om een goede werkgever te zijn maar hogere prioriteit is om, al het gaat om vermoedelijk seksueel misbruik, het slachtoffer te beschermen.
- De school is verplicht om een vertrouwenspersoon voor de aangeklaagde medewerker ter beschikking te stellen.